

JANEZ BROJAN – NOBELOVEC IZ GRS

DRAGICA MANFREDA

Kdo ne pozna **Janeza Brojana mlajšega**? Domala ni časopisne novice o gorski nesreči, da ne bi bilo v njej omenjeno tudi njegovo ime. Z 52 leti ima za seboj že 35 let reševanja ponesrečenecv iz gora, sodeloval ali vodil je 350 reševalnih akcij, uradno pa je 20 let načelnik Postaje Gorske reševalne službe Mojstrana, ki je pod triglavskimi vršaci naša najbolj obremenjena reševalna postaja.

Janez Brojan je zadnja štiri leta namestnik načelnika GRS Slovenije ter načelnik Podkomisije za letalsko reševanje in 20 let član Komisije za gorsko reševanje pri slovenski GRS. Od leta 1990 je tudi inštruktor letalskega reševanja. Njegovi soplezalci ga poznajo kot nekdanjega dobrega alpinista, ki je osvajal ne le vrhove Centralnih Alp, pač pa tudi Himalajo. Odnehal je šele po odpravi na Makalu, ko je obležal z vnetim slepičem.

Družinski tradiciji svojega očeta **Janeza Brojana starejšega**, gorskega vodnika, ki je v mojstranskih gorah nekdanj veljal za steber gorskega reševanja, se ni odpovedal. Podobno kot oče tudi sin svoje življenje podreja poslanstvu gorskega reševalca. Tega mednarodna strokovna javnost ni spregledala in konec letošnjega septembra je bil tako naš priznani gorski reševalec kar nekaj dni skupaj v soju medijskih luči. V italijanskem Pincolu je namreč kot prvi Slovenec prejel najvišje mednarodno priznanje za solidarnost v gorah in se je tako uvrstil na seznam 27 največjih mož, katerih nesebična dejanja in pomoč ljudem v stiski bodo za vselej zapisana v zgodovino gorskega reševanja na svetu, to priznanje pa je nekakšna Nobelova nagrada za gorsko reševanje.

DENAR JE ŠE VSAKOGAR POKVARIL

Prekaljeni gorski reševalec Janez Brojan ml. je v dneh, ko intervjujev ni hotelo biti konec, nenehno ponavljal predvsem dvoje: da so vse reševalne akcije plod skupinskega dela gorskih reševalcev, kjer posameznik tako rekoč ne pomeni nič, in da gorski reševalci v Sloveniji za svoje delo niso plačani, tako pa naj bi ostalo tudi v prihodnje. Le humanost kot edina motivacija za izjemne napore, ki jih to delo zahteva, je namreč lahko dovolj močan vzgib za odgovoren pristop k vse prej kot udobnim reševalnim akcijam.

»Smo visoko profesionalni amaterji in našega človekoljubnega in požrtvovalnega dela ni mogoče z ničemer plačati. Če pa bo to poslanstvo nekoč vendarle plačano, sem prepričan, da se bo kakovost reševanja poslabšala. Denar je še vsakogar pokvaril, zakaj torej ne bi tudi nas?« pripoveduje in se sprašuje Brojan. Pinzolo, majhen turistični kraj pod 3000 metrov visokimi vršaci Dolomitov, izhodišče plezalnih tur in bližnji sosed smučarskega središča Madona di Campiglio, bo

Janez Brojan ml., načelnik Postaje GRS Mojstrana in namestnik načelnika GRS Slovenije, je letos dobil najvišje svetovno priznanje za delo na področju reševanja v gorah.

vsekakor ostal za vedno zapisan v srcih vseh, ki smo se udeležili Brojanovega slavlja. Ne le zato, ker je v njem prvi Slovenec prejel najvišje italijansko in mednarodno priznanje, pač pa tudi zaradi prisrčnosti kar tri dni trajajoče prireditve, na kateri je sodelovalo tako rekoč vse mesto. Slavljenec, nenehno obdan s televizijskimi reflektorji številnih televizijskih hiš, je bil tretji dan, ko so ga domačini s parado, glasbo in nastopom helikopterjev pospremili na zaključno slovesno podelitev, od njemu namenjene pozornosti tako utrujen, da bi »rajši dvakrat preplezal Dolgo nemško smer v Severni triglavski steni kot pa bil ponovno obdan s tolikšno pozornostjo«. Janez Brojan je namreč mož dejanj in ne mož besed, a v Pincolu je bilo treba tri dni skupaj govoriti – bodisi šolarjem, bodisi tem in onim veljakom ter politikom, saj so slovesnosti potekale pod pokroviteljstvom papeža **Janeza Pavla II.** in predsednika italijanske republike **Luigija Scalfara**.

BREZ SKUPINE NISI NIČ

V Pinzolu podeljujejo srebrno plaketo za izredne dosežke v gorah že polnih 27 let. Tega častnega priznanja niso dobili le gorski reševalci, pač pa tudi zdravnik

v reševalnih akcijah, gorski vodniki, piloti helikopterjev, jamarji, slavljenci pa so bili največkrat iz italijanskih vrst, poleg tega pa še iz Švice, Nemčije, Francije, Alaske, Kanade in Španije. Zlato medaljo so podelili enkrat samkrat in ker se je nagrajenec, gorski reševalec **Massimo Matteotti**, naslednje leto smrtno ponesrečil, je odslej najvišje častno priznanje srebrno.

Ker zahteva gorsko reševanje v celoti odgovorno osebo, ki stoji za svojimi odločitvami, tudi v zasebnem življenju, se vedno znova postavlja vprašanje, kako lahko človek življenjsko poslanstvo gorskega reševalca usklajuje s poslanstvom moža in očeta, ki mora poskrbeti tudi za materialno blaginjo družine. »V svoji družini imam najboljše prijatelje, na katere sem se lahko v kriznih obdobjih povsem zanesel. Žena, tudi sama ljubiteljica gorá, mi je vselej stala ob strani, prav tako hčerki, 24-letna **Erika**, nekdanja smučarska tekmovalka in absolventka Fakulteta za telesno vzgojo, in 17-letna **Jana**, gimnazijka in ljubiteljica teniških igrišč,« pravi Janez Brojan.

Da so bila v njegovem življenju gorskega reševalca krizna obdobja, Janez Brojan mlajši ne skriva. Pri tem je gotovo na prvem mestu lanska strahotna nesreča v Turski gori, v kateri je umrlo pet najboljših gorskih reševalcev. Tedaj je bil Janez Brojan prvič, kot prizna, povsem na tleh:

»Nekako sem izgubil kompas, smisel. Nepojmljivo težko se je bilo izkopati iz tega in se ponovno postaviti na noge. Tedaj sem prvič pomislil, da bi odnehal. Vedno sem bil prepričan, da se nam kaj takega ne more zgoditi. A nesreče se dogajajo naprej in ljudje v stiskah me še potrebujejo...«

Statistika v Sloveniji je namreč nepopustljiva: letno se zgodi 20 do 30 nesreč samo na območju GRS Mojstrana. Zdrs kot glavni vzrok kljub vsem opominjanjem ostaja na prvem mestu, za njim se skriva bodisi objestnost, bodisi nepoznavanje gorskih razmer ali pa kar preslaba kondicija. Temu se je v Alpah pridružila še vse večja krušljivost sten – deloma zaradi potresov, deloma zaradi spremenjenih vremenskih razmer in erozije.

Mojstranski junaki torej še dolgo ne bodo počivali in če sodimo po očetu Brojanu, ni bojazni, da ne bi mogli še dolgo računati na hitro in najbolj kakovostno pomoč v primeru gorske nesreče, pri kateri bi pomagal sin Brojan.

Mednarodno priznanje pomeni zanj priznanje celotni slovenski Gorski reševalni službi, v kateri, kot nenehno ponavljanje, posameznik ne pomeni veliko. Šele na kraju nesreče se vidi, kako zelo je pomembna medsebojna usklajenost vseh reševalcev in kaj pomeni skupinska pripravljenost na akcijo: »Ko pridemo na kraj nesreče, se vsak postavi tja, kjer sam zase ve, da bo delo najbolje opravil. Brez besed, brez ugovorov, kaj šele prepričevanja! Le tako smo lahko uspešni,« pravi prvi slovenski nagrajenec, ki svoje priznanje deli z vsemi gorskimi reševalci.

Prireditve v Pinzolu, na kateri so Mojstrančanu Janezu

Brojanu podelili plaketo za solidarnost v gorah, so letošnjega 26. septembra v tem kraju organizirali že 27. po vrsti. Leta 1972, ko so nagrado ustanovili, je bila mišljena kot izključno krajevno priznanje za gorsko reševanje, dobila pa jo je Postaja Gorske reševalne službe v Pinzolu. Vključno z letom 1975 je bila nagrada še vedno krajevna, od leta 1976 do leta 1986 pa italijanska; ta leta so jo podelili zaslužnim italijanskim gorskim reševalcem in organizacijam iz Trenta, Bolzana, Pinzola, Tioneja v Trentu, Madonne di Campiglio, San Martina di Castrozze, Tesera in Ortiseija. Leta 1987 je nagrada postala svetovna, kot prvi tujec pa jo je to leto dobil Avstrijec **Rudi Steinlechner**. Do lanskega leta so jo dobili še posebno zaslužni gorski reševalci iz Italije, Švice, Nemčije, Francije, Španije, Združenih držav Amerike (Alaske) in Kanade, letos pa Slovenec Janez Brojan.

Temu dogodku so italijanski mediji posvetili izredno pozornost, saj menda ni bilo pomembnejšega časopisa, radijske in televizijske postaje, ki o njem ne bi podrobno poročala. V kakšnem slogu so seznanjali svoje bralce, poslušalce in gledalce, zgovorno priča med drugim velik članek s petkolonskim naslovom »Slovenski nobelovec iz Alp« in s podnaslovom »Nagrada za solidarnost Janezu Brojanu, rešitelju 300 alpinistov«, opremljen kajpada z veliko fotografijo našega gorskega reševalca z diplomom o prejeti nagradi in v družbi z najvišjimi funkcionarji organizatorjev te prireditve.

Gorski studenec

ALEŠ TACER

*Naenkrat med skalami zažuboriš,
prižgeš iskro nade
v ugaslih očeh;
od daleč te vonjam,
opojno dišiš.*

*V barvah stoterih zrcališ življenje,
vre bistra deviškost
iz tvojih globin;
kot mana nebeška
pršiš čez ostenje –
dlani ti nastavim,
da se osvežim.*

*A kakor privrel si,
izginjaš v nič –
poslanstvo si svoje izpolnil;
utišal si žeje notranje mi klic
in čutaro si mi napolnil.*